

[Strona Główna](#) > ... > [Wszczęcie Postępowania Sądowego](#) > [Systemy Prawne – Unijny I Krajowy](#) > [Krajowe Sądy Powszechne](#) > [France](#)

Krajowe sądy powszechne

Autor treści:

Francja

Francja

W niniejszej sekcji zawarto przegląd sądów powszechnych we Francji.

Sądy powszechne – wprowadzenie

Sądy powszechne pierwszej instancji

Sądy cywilne

1. Sądy wielkiej instancji (l.poj. *tribunal de grande instance*)

Sąd wielkiej instancji rozpoznaje spory między osobami fizycznymi (sprawy cywilne i gospodarcze), w których wartość przedmiotu sporu przekracza 10 000 euro.

Jest ponadto właściwy, niezależnie od wartości przedmiotu sporu, w szczególności w następujących dziedzinach:

- stan cywilny: małżeństwo, filiacja, przysposobienie, uznanie za zaginionego (*déclaration d'absence*);
- prostowanie aktów stanu cywilnego;
- dziedziczenie;
- grzywny z zakresu prawa cywilnego nałożone przez urzędników stanu cywilnego;
- roszczenia petytoryjne i posesoryjne dotyczące nieruchomości;
- nagrody przemysłowe;
- rozwiązanie stowarzyszeń;
- postępowanie naprawcze (*sauvegarde*), postępowanie upadłościowe oraz likwidacja w przypadku gdy dłużnik nie jest przedsiębiorcą ani nie jest zarejestrowany w wykazie zawodów (*répertoire des métiers*);
- ubezpieczenie od wypadków i chorób zawodowych osób nieuzyskujących dochodów w sektorze rolniczym;
- opłaty rejestracyjne, opłata za publikację w księgach wieczystych, opłata skarbową oraz podatki pośrednie, a także opłaty z nimi zrównane;
- najem powierzchni użytkowej z wyjątkiem sporów o ustalenie ceny najmu wynikającej ze zmiany lub odnowienia, najem powierzchni wykorzystywanych do wykonywania wolnych zawodów (*baux professionnels*) oraz umów dotyczących władztwa prekaryjnego w sprawach handlowych;
- stwierdzanie fałszerstwa dokumentów urzędowych;
- powództwa cywilne w przypadku zniesławienia lub zniewagi dokonanej publicznie lub niepublicznie (*injures publiques ou non publiques*), w mowie lub w piśmie.
- spory dotyczące zaspokojenia, zabezpieczenia lub zwrotu wszelkiego rodzaju wierzytelności wyegzekwowanych przez administrację celną i pozostałe sprawy celne w przypadkach i na warunkach przewidzianych w kodeksie celnym.

W skład sądu wielkiej instancji wchodzi zawodowi sędziowie (*magistrats professionnels*): prezes, wiceprezes, sędziowie, prokurator Republiki, wiceprokuratorzy oraz zastępcy prokuratora.

Niektórzy z tych sędziów to sędziowie wyspecjalizowani, rozpoznający głównie sprawy karne, na przykład:

- sędzia do spraw małoletnich (*juge des enfants*), który jest właściwy do zarządzenia środków ochrony

wobec małoletnich znajdujących się w niebezpieczeństwie oraz do rozpoznawania spraw o przestępstwa (wykroczenia piątej klasy i występki) popełnione przez nieletnich. Na gruncie prawa karnego, na posiedzeniu niejawnym, sędzia orzeka jedynie środki wychowawcze; natomiast przewodnicząc składowi sądownemu złożonego dodatkowo z dwóch sędziów niezawodowych (*assesseurs non professionnels*), może on zasądzić zarówno środki wychowawcze, jak i karne;

- sędzia penitencjarny (*juge de l'application des peines*), na którym spoczywa obowiązek określenia głównych zasad wykonywania kar pozbawienia lub ograniczenia wolności; sędzia ten, rozpoznając sprawy osób pozostających w środowisku „zamkniętym” w związku z pozbawieniem wolności jest właściwy do orzeczenia sposobu wykonania kary (na przykład: umieszczenie w zakładzie typu otwartego, półotwartego, objęcie warunkowym zwolnieniem, zarządzenie dozoru elektronicznego); w przypadku gdy nie wykonuje się kary pozbawienia wolności sędzia ten odpowiada za nadzorowanie skazanego w toku wykonywania przez niego kary (na przykład: kara pozbawienia wolności w zawieszeniu i z okresem próby, praca na cele społeczne, dozór kuratorski);
- sędzia śledczy (*juge d'instruction*), który jest odpowiedzialny za przeprowadzenie, pod nadzorem izby śledczej sądu apelacyjnego, wszelkich czynności koniecznych do ujawnienia prawdy. Gromadzi on wszystkie dowody w sprawie, dla oskarżenia lub obrony, natomiast gdy uznaje dochodzenie za zakończone, może wydać postanowienie o umorzeniu postępowania lub wnieść akt oskarżenia przeciwko osobie podlegającej dochodzeniu. Sędzia śledczy nie może podjąć sprawy z urzędu. Sprawę musi skierować do niego prokurator Republiki lub pokrzywdzony składający powództwo adhezyjne.

Siedziba sądu wielkiej instancji co do zasady mieści się w głównej miejscowości departamentu, ale może zostać zlokalizowana w innych gminach. W dniu 1 stycznia 2017 r. istniało 164 sądów wielkiej instancji.

2. Sąd instancji (*tribunal d'instance*)

Sąd instancji rozpoznaje spory między osobami fizycznymi (sprawy cywilne), w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza 10 000 euro. (Sąd ten ma właściwość wyłączną w określonych sprawach, niezależnie od wartości przedmiotu sporu, takich jak powództwa dotyczące ustalenia granic nieruchomości lub eksmisje).

Przysługują mu również kompetencje sędziowskie (na przykład: w sprawach dotyczących wynagrodzenia za pracę, rent dożywotnich, spraw wyborczych, najmu do celów mieszkaniowych) oraz kompetencje administracyjne. Na przykład kierownik sekretariatu (*directeur des services de greffe judiciaire*) w sądzie instancji jest właściwy do wydawania zaświadczeń o obywatelstwie.

Poza tym sędzia sądu instancji wykonuje zadania sądu opiekuńczego (z wyjątkiem spraw dotyczących opieki nad małoletnimi, które podlegają od wejścia w życie ustawy z dnia 12 maja 2009 r. sędziemu rozpoznającemu sprawy rodzinne w sądzie wielkiej instancji): odpowiada on więc za ochronę osób dorosłych szczególnej troski poprzez sprawowanie kontroli w szczególności nad ich majątkiem.

W skład sądu instancji wchodzi jeden lub kilku sędziów, ale w sprawach orzeka jeden sędzia.

Sąd instancji ma co do zasady siedzibę w głównej miejscowości okręgu. W dniu 1 stycznia 2017 r. istniało 307 sądów instancji.

3. Sądy grodzkie (*jurisdiction de proximité*)

Sądy grodzkie rozpoznają spory w sprawach cywilnych między osobami fizycznymi, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza 4000 euro.

Z dniem 1 lipca 2017 r. sądy grodzkie przestaną istnieć (ustawa nr 2011-1862 z dnia 13 grudnia 2011 r.), a ich obowiązki przejmą sądy instancji.

4. Sąd gospodarczy (*tribunal de commerce*)

Sąd gospodarczy rozpoznaje spory dotyczące zobowiązań między przedsiębiorcami, instytucjami kredytowymi lub między tymi dwoma rodzajami podmiotów, a także spory dotyczące spółek handlowych lub transakcji handlowych między jakimikolwiek osobami. Prowadzi również postępowania dotyczące przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji.

W skład sądu gospodarczego wchodzi sędziowie niezawodowi, wolontariusze, przedsiębiorcy lub członkowie

kadry kierowniczej przedsiębiorstw. Są oni wybierani na 2 lata w pierwszych wyborach, a następnie po zakończeniu pierwszej kadencji na 4 lata, przez kolegium elektorskie złożone z sędziów i byłych sędziów tego sądu oraz delegatów-doradców (*délégués consulaires*). Wspomniani delegaci-doradcy są przedsiębiorcami lub członkami kadry kierowniczej przedsiębiorstw wybieranymi co 5 lat w okręgu sądu gospodarczego. Ich zadaniem jest coroczny udział w wyborach sędziów sądów gospodarczych.

W dniu 1 stycznia 2017 r. we Francji metropolitalnej funkcjonowały 134 sądy gospodarcze, w departamentach Alzacja-Mozela funkcjonowało 7 izb gospodarczych, a w departamentach zamorskich 9 mieszanych sądów gospodarczych.

Skład orzekający sądu gospodarczego obejmuje co najmniej trzech sędziów, chyba że przepisy stanowią inaczej.

Prokuratura reprezentuje interesy społeczeństwa. Ma obowiązek zająć stanowisko w sprawach przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji.

Prowadzeniem sekretariatu sądu gospodarczego zajmuje się sekretarz będący urzędnikiem publicznym i ministerialnym.

5. Sąd pracy (*Conseil de prud'hommes*)

Sąd pracy rozpoznaje spory między pracownikiem a pracodawcą związane z umową o pracę (wynagrodzenie, czas pracy, mobbing, kary itp.). Jest to sąd rozjemczy składający się z sędziów niezawodowych reprezentujących pracodawców i pracowników.

Dzieli się on na 5 wyspecjalizowanych wydziałów (kadra kierownicza, przemysł, handel i usługi handlowe, rolnictwo, działalność różna). W przypadku podziału głosów pomiędzy 4 sędziów sądowi pracy przewodniczy wyznaczony przez prezesa sądu wielkiej instancji zawodowy sędzia rozstrzygający (*juge départiteur*).

Istnieje jeden lub kilka sądów pracy w każdym departamencie i co najmniej jeden w okręgu sądu wielkiej instancji.

We Francji działa obecnie 210 sądów pracy.

W ramach odnowienia składu sądów pracy w 2017 r. sędziowie nie będą już od tej pory wybierani, ale wyznaczani na wniosek reprezentatywnych partnerów społecznych w zależności od ich odpowiedniej grupy docelowej. Będą oni powoływani na czteroletnią kadencję.

6. Sąd ubezpieczeń społecznych (*Tribunal des affaires de la sécurité sociale*)

Sąd ds. zabezpieczenia społecznego rozstrzyga spory między kasami ubezpieczeń społecznych i ubezpieczonymi (na przykład: kwestie dotyczące przystąpienia do kasy, własności i wypłaty świadczeń, itp.).

W sądzie zasiadają prezes (jest nim sędzia sądu wielkiej instancji lub sędzia honorowy), ławnik reprezentujący pracowników najemnych oraz ławnik reprezentujący pracodawców i osoby samozatrudnione, przy czym ławników tych wyznacza na 3 lata pierwszy prezes sądu apelacyjnego w drodze wpisu na listę prowadzoną, według właściwości miejscowej każdego sądu, przez dyrektora regionalnego ds. młodzieży, sportu i spójności społecznej, na wniosek najbardziej reprezentatywnych partnerów społecznych.

Obecnie działa 114 sądów ds. zabezpieczenia społecznego.

7. Sądy ds. sporów o niezdolność do pracy (*tribunal du contentieux de l'incapacité*)

Sąd ds. sporów o niezdolność do pracy jest właściwy do orzekania w sporach dotyczących inwalidztwa lub niezdolności do pracy, tzn. stwierdzenia lub stopnia niezdolności do pracy w przypadku choroby, wypadku przy pracy lub stopnia inwalidztwa w przypadku choroby lub wypadku niezwiązanego z pracą.

W sądzie zasiadają prezes (sędzia honorowy lub osoba wykwalifikowana) wyznaczany rozporządzeniem strażnika pieczęci, ławnik reprezentujący pracowników najemnych oraz ławnik reprezentujący pracodawców lub osoby samozatrudnione (ławników tych wyznacza na 3 lata pierwszy prezes sądu apelacyjnego w drodze wpisu na listę prowadzoną, według właściwości miejscowej każdego sądu, przez dyrektora regionalnego ds. młodzieży, sportu i

spójności społecznej, na wniosek najbardziej reprezentatywnych organizacji branżowych).

We Francji istnieje 26 sądów ds. sporów o niezdolność do pracy.

Z dniem 1 stycznia 2019 r. nastąpi przekazanie sporów toczących się przed sądami ubezpieczeń społecznych i sądami ds. sporów o niezdolność do pracy oraz części sporów toczących się przed departamentalnymi komisjami pomocy społecznej wydziałom socjalnym sądów wielkiej instancji. Przedmiotowe sądy szczególne przestaną wówczas istnieć.

8. Sąd rozjemczy do spraw dzierżawy nieruchomości rolnych (*Tribunal paritaire des baux ruraux*)

Sąd rozjemczy do spraw dzierżawy nieruchomości rolnych jest właściwy do rozstrzygnięcia sporów między wydzierżawiającym a dzierżawcą nieruchomości rolnych dotyczących statusu dzierżawy i połownictwa (*métayage*), dzierżawy bydła (*baux à cheptel*), najmu z wypowiedzeniem (*baux à domaine congéable*), dzierżawy częściowej (*baux à complants*), dzierżawy wieczystej (*baux emphytéotiques*) oraz umów o użytkowaniu ziem przeznaczonych na wypas.

Sądowi rozjemczemu do spraw dzierżawy nieruchomości rolnych przewodniczy sędzia sądu instancji. Wspomaga go 4 ławników: z list wyborczych sporządzonych przez prefekta na wniosek komisji przygotowującej listy wyborcze wybiera się na sześcioletnią kadencję 2 wydzierżawiających i 2 dzierżawców.

W ramach odnowienia składu sądów rozjemczych do spraw dzierżawy nieruchomości rolnych w 2018 r. ławnicy nie będą już wybierani, ale wyznaczani na wniosek najbardziej reprezentatywnych zainteresowanych organizacji branżowych w zależności od ich odpowiedniej grupy docelowej. Będą oni powoływani na sześcioletnią kadencję.

Sądy karne

1. Sądy przysięgłych (*cour d'assises*)

Sąd przysięgłych jest właściwy do orzekania w sprawach o zbrodnie, tzn. najpoważniejsze przestępstwa podlegające karze od 10 lat do dożywotniego pozbawienia wolności.

Jest to sąd departamentalny, który nie funkcjonuje sposób ciągły. Za każdym razem, kiedy jest to konieczne, wyznacza się daty rozpoczęcia jego sesji. Jednakże w większych departamentach sąd ten funkcjonuje niemal stale.

W jego skład wchodzi 3 zawodowych sędziów: prezes (prezes izby lub radca sądu apelacyjnego), 2 ławników (radców sądu apelacyjnego lub sędziów (*magistrats*) sądu wielkiej instancji z departamentu będącego miejscem siedziby sądu przysięgłych), a także ława przysięgłych (6 losowo wybranych obywateli). Obraduje on również jako sąd przysięgłych dla nieletnich (*cour d'assises des mineurs*), w przypadku gdy są oni sprawcami zbrodni. Zawodowymi ławnikami są wtedy sędziowie ds. małoletnich.

Niektóre zbrodnie objęte przepisami o terroryzmie, wojsku lub odnoszące się do handlu narkotykami są rozpatrywane przez sąd przysięgłych, w skład którego wchodzi wyłącznie sędziowie zawodowi (*magistrats professionnels*).

Prokuratura jest reprezentowana przez prokuratora (*avocat général*).

2. Sądy poprawcze (*tribunal correctionnel*)

Sąd poprawczy jest właściwy do rozpoznawania spraw dotyczących występków (*délits*), to znaczy przestępstw (*infractions*) zagrożonych ustawowo karą do 10 lat pozbawienia wolności lub karą grzywny w wysokości co najmniej 3750 euro. Działa w ramach sądu wielkiej instancji. W jego skład wchodzi zasadniczo 3 sędziów zawodowych, z wyjątkiem spraw dotyczących występków rozpoznawanych przez jednego sędziego.

Prokuratura jest reprezentowana przez prokuratora Republiki lub jednego z jego zastępców (*substituts*).

3. Sądy policyjne (*tribunal de police*)

Do dnia 1 lipca 2017 r. sąd policyjny jest właściwy do orzekania w sprawach o wykroczenia piątej klasy, jego

siedzibą jest sąd instancji, a na jego czele stoi sędzia sądu instancji; sąd ten orzeka w składzie jednoosobowym. Od tego dnia sąd ten będzie właściwy do orzekania w sprawach o wszystkie wykroczenia, jego siedzibą będzie sąd wielkiej instancji i zasiadał w nim będzie jeden sędzia sądu wielkiej instancji.

Prokuratura jest reprezentowana przez prokuratora Republiki lub jednego z jego zastępców (*substituts*).

4. Sądy grodzkie (jurisdiction de proximité)

Do dnia 1 lipca 2017 r. sąd grodzki jest właściwy do orzekania w sprawach o wykroczenia od pierwszej do czwartej klasy. Jego siedzibą jest sąd instancji. Na jego czele stoi sędzia sądu grodzkiego; sąd ten orzeka w składzie jednoosobowym.

Zadania prokuratury są zazwyczaj wykonywane przez komisarza policji. Z dniem 1 lipca 2017 r. sąd ten przestanie istnieć, a jego kompetencje zostaną przekazane sądowi policyjnemu, który z kolei od tego dnia będzie działał w ramach sądu wielkiej instancji.

5. Sądy szczególne

Istnieją również sądy szczególne w pewnych sporach z zakresu prawa karnego, takich jak handlowe trybunały morskie (*tribunaux maritimes commerciaux*). Obecnie jest ich 6 i są one właściwe do rozpatrywania pewnych przestępstw (*délits*) morskich.

Sądy orzekające w drugiej instancji

Sąd apelacyjny (*cour d'appel*) orzeka w drugiej instancji, tzn. rozpatruje ponownie okoliczności prawne i faktyczne spraw już rozstrzygniętych przez sądy pierwszej instancji.

W jego skład wchodzi wyłącznie sędziowie zawodowi (*magistrats professionnels*): pierwszy prezes, prezesi izb i radcy (z wyjątkiem apelacyjnego sądu przysięgłych – porównaj poniżej).

Każdy sąd składa się z różnej liczby izb, z których część jest wyspecjalizowana (w sprawach cywilnych, socjalnych, gospodarczych i karnych).

Orzeczenia sądów przysięgłych są rozpatrywane w toku apelacji przez inny sąd przysięgłych wyznaczany przez izbę karną Sądu Kasacyjnego. Apelacyjny sąd przysięgłych (*cour d'assises d'appel*) składa się z 9 przysięgłych.

Również krajowy sąd ds. sporów o niezdolność do pracy i składek ubezpieczenia od wypadków przy pracy jest sądem apelacyjnym dla sądów ds. sporów o niezdolność do pracy. Orzeka on również, w pierwszej i ostatniej instancji, w sporach odnoszących się do składek na ubezpieczenie pracownicze. Prokuratura jest reprezentowana przez prokuratora generalnego, jednego z rzeczników generalnych (*avocats généraux*) lub jednego z jego zastępców (*substituts généraux*).

Z dniem 1 stycznia 2019 r. sąd ten również przestanie istnieć.

Sąd Kasacyjny (Cour de cassation)

Sąd Kasacyjny jest najwyższym organem sądownictwa powszechnego. Jego siedziba znajduje się w Paryżu. Jego zadaniem jest sprawowanie nadzoru nad zgodnością orzeczeń sądów z zasadami prawa, przy czym Sąd Kasacyjny nie analizuje ponownie okoliczności faktycznych sprawy. Nie jest więc trzecią instancją, zapewnia natomiast spójność orzecznictwa jako organ wyjaśniający przepisy prawne i gwarantujący zgodność orzeczeń z prawem.

Sądy mogą przedstawić Sądowi Kasacyjnemu do rozstrzygnięcia nowe zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości i pojawiające się w licznych sporach.

Sąd ten rozpoznaje głównie nadzwyczajne środki zaskarżenia, tj. „skargi kasacyjne” (*pourvoi en cassation*) wnoszone przez osoby, wobec których wydano orzeczenie sądu lub postanowienie prokuratury.

Sąd ten rozpoznaje głównie nadzwyczajne środki zaskarżenia, tj. „skargi kasacyjne” (*pourvoi en cassation*) wnoszone przez osoby, wobec których wydano orzeczenie sądu lub postanowienie prokuratury.

Gdy sąd uzna, że zaskarżone orzeczenie nie zostało wydane zgodnie z zasadami prawa, „uchyla” on tę decyzję w drodze kasacji. Sprawa zostaje odesłana do ponownego rozpatrzenia.

W przeciwnym razie sąd oddala skargę, co jest jednoznaczne z uprawomocnieniem się zaskarżonego orzeczenia.

Na zasadzie wyjątku sąd może dokonać kasacji bez odesłania, gdy nie wiąże się ona z ponownym rozstrzygnięciem merytorycznym. W sprawach cywilnych może również orzekać co do istoty sprawy, gdy jest to niezbędne w celu zapewnienia prawidłowego przebiegu postępowania, a w sprawach karnych, przy kasacji bez odesłania, może zakończyć sprawę, gdy okoliczności faktyczne, ustalone i ocenione w sposób niezależny przez sędziów rozpoznających sprawę, pozwalają mu na zastosowanie odpowiedniej normy prawnej.

Sąd Kasacyjny dzieli się na izby (trzy izby cywilne, izba handlowa, izba socjalna, izba karna), w skład każdej z nich wchodzi zawodowi sędziowie (*magistrats professionnels du siège*), prezes i sędziowie-doradcy. W zależności od charakteru sprawy może on orzekać w izbie połączonej (izba, w skład której wchodzi sędziowie należący do przynajmniej trzech izb) lub w pełnym składzie (pierwszy prezes, prezesi i dziekani izb oraz jeden sędzia-doradca z każdej izby).

Prokuratura jest reprezentowana przez prokuratora generalnego lub rzeczników generalnych (*avocats généraux*).

Prawnicze bazy danych

Prawnicze bazy danych we Francji są objęte publiczną usługą publikacji prawa w internecie. Strona [Légifrance](#) zawiera zatem orzeczenia Sądu Kasacyjnego i sądów apelacyjnych:

- w bazie „CASS” znajdują się opublikowane orzeczenia Sądu Kasacyjnego,
- w bazie „INCA” znajdują się nieopublikowane orzeczenia oraz
- w bazie „CAPP” znajdują się orzeczenia sądów apelacyjnych.

Czy dostęp do bazy danych jest nieodpłatny?

Tak, dostęp do bazy danych jest nieodpłatny.

Krótki opis zawartości bazy

Orzeczenia są dostępne w języku francuskim, a niektóre z nich zostały również przetłumaczone na język angielski, arabski i mandaryński.

- W archiwum bazy „CASS” znajduje się 120 000 orzeczeń, rocznie wpływa do niej 2100 orzeczeń.
- W archiwum bazy „INCA” znajduje się 246 000 orzeczeń, rocznie wpływa do niej 10 000 orzeczeń.
- W archiwum bazy „CAPP” mieści się 19 000 orzeczeń, rocznie wpływa do niej 20 000 orzeczeń.

Powiązane strony

[Właściwość sądów - Francja](#)

Ostatnia aktualizacja: 15/04/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.